

Miért sztrájkolnak a gyomaendrődiek?

— Nézzé, nekem megsúgták, hogy már tegnap ideszóltak telefonon a megyéből. Jogellenesnek kell minősíteniük a sztrájkokat, mert attól félnek, hogy ellenkező esetben holnap minden gyáregység beszünteti a munkát az országban, önállóságot követelve.

Hogy valóban telefonáltak-e vagy sem, hogy volt-e olyan kérelem a Békés Megyei Munkaügyi Bíróságon, amilyenről az április 26-án meghozott végzés kihirdetése előtti szünetben a gyomaendrődi kazángyártók egyike „bizalmasan” tájékoztatott, nem tudhatom. Mindenesetre néhány perccel e beszélgetés után a kazángyártók április 17-i munkabeszüntetését jogellenesnek minősítették.

El kell ismerni: a végzést hozó munkaügyi bíróság (ugyanaz, amelynek egy korábbi döntése egy másik gyomaendrődi üzemben, a Kner Nyomdában vált közvetve sztrájkkozóvá, mivel visszahelyezte jogaiba az elbocsátott igazgatót), ez alkalommal igazán nem volt könnyű helyzetben. Neki jutott az az egyáltalán nem hálás szerep, hogy a vadonatúj, az öt nappal korábban életbe lépett sztrájk törvényt az országban elsőként alkalmazza. Gondot mindjárt az elején ez az öt nap okozott, miután a törvény azt írja elő, hogy a munkabeszüntetés elhatározását hét nappal korábban kell a sztrájkolóknak bejelenteniük. Mivel ezt ezúttal lehetetlen lett volna megkívánni, a végzés indoklása nem is erre, hanem arra épített, hogy a kazángyártók aközben léptek újfent sztrájkba, miközben érvényben volt a megegyezéssel kecsegtető újabb — ki tudja, hányadik — egyeztető tárgyalás időpontjára vonatkozó vállalati, küldöttgyűlési határozat.

Miután a sajtóból — az esetről lapunkban is beszámoltunk — kellő részletességgel ismert, hogy a békéscsabai központú, és egy csabai meg egy gyomaendrődi gyárból álló Körös Kazángyártó és Gépipari Vállalat gyomaendrődi üzeme miképp próbálkozik már 1985 óta leválni a szerinte rajta élősködő békéscsabai központról és az ottani gyárról, nyugodtan eltekinthetünk most a meddő közgyűlések sorozatának felidézésétől, amelyekben a 16 gyomaendrődi küldött mindig alulmaradt javaslataival a szavazáson a 19 csabai küldötttel szemben. Nincs miért felidézni még az április 12-i, első figyelemztető sztrájkjal elindult munkabeszüntéseket sem, az egymásba erő, egyre indulatosabb munkásgyűléseket, a megyei tanács elnökeinek a vállalat vezetése által a vállalati törvényt sértőnek ítélt beavatkozásait, illetve kivitelezhetetlenné vált ígéreiteit a gyomaendrődi követelés teljesítésében.

Mindennek krónikáját ugyanis a lapok folyamatosan megírták. A hírközlő szervek jóvoltából azt is tudjuk, hogy nem hozott megoldást legutóbb a küldöttgyűlés közgyűléssé alakítása sem, mert teljes körű szavazással is ugyanott tart ma az egymással szembekerült két kollektíva, ahol kezdte: a gyomaendrődiek önállóvá válásához a többség nem adta voksát, részvénytársasággá az adott kereteken belül a gyomaendrődiek nem akarnak átalakulni, mivel úgy vélik: a vállalati „vízfejt” — akkor már vagyonkezelő központ néven — továbbra is fölöslegesen tartanak el.

Ne ragadjunk le tehát az események meneténél. Másra figyeljünk. Arra, hogy ha a az a bizonyos megyei telefon nem volt is igaz, készpénznek vétele mégis példaértékű. Mint ahogy példaértékű a kazángyártók küzdelme, sztrájk sorozata is.

A sajtó rokonszenve — a közvéleményé is — az igazgató kereső munkáskollektíva mellett kiolvashatóan erősebb, mint a 170 emberrel szemben álló igazgató, avagy az öt „megvédő” bírósági határozat mellett. Csak hogy itt nem érzelmi kérdésekről van szó.

Rádásul a kérdés sem logikai úton, sem a törvény betűit követve, sem pedig a „háttér” feltérképezésével nem tartható fel igazán. Ez utóbbihoz csak

annyit: lábra kapott például olyan magyarázat, hogy az újszerű város szeretne magának önálló üzemeket, ezért biztatja egyebek között a kazángyártókat is leválásra. Am ezen a nyomvonalon könnyen eltévedhetünk az oknyomozásban. A formális logika szerint viszont követeléseiknek a gyomaendrődiek — miként azt a bírósági végzést követő események igazolják — nem tudnak más-ként, csak a legvégső eszköz, a sztrájk igénybevételével nyommatékoztatni, érvényt szerezni.

Másfelől: immár a törvény betűi szerint az igazgató nem tehet mást, mint hogy a rábízt vállalatit vagyont, annak egységét, épségét, hasznosságát a vállalati törvény előírta kötelezettségek figyelembevételével tehetőségéhez mérten védelmezi. Ugyanez a helyzet a bírósággal, amely a tényállás megállapítása után jogszerűen dönt és döntött is.

Hol van hát a hiba? Hol áll a feje tetejére jó szándék, pártolható törekvés, logika és törvény? Sajnos valamennyi ugyanott: a rendszerben. Abban a rendszerben, amely már korábban felismerte, hogy sem a természete szerint mozgékony tőkét, sem a természete szerint demokráciát igénylő néptömegeket, munkáskollektívákat nem tarthatja már sokáig természetellenes állapotban. A történelmi tévedés volt a válasz. A tévedés alapja az a balga hit, amely szerint lehet félmegoldásokkal is egész eredményt elérni. Vagyis az a hiú remény, hogy a piaci viszonyokat helyettesítő látszatpiac a valódi közéleti demokrácia igényét elimináló zárt keretek közé, azaz a gyárkapuk mögé beszuszakolt és üzemi demokráciának elkeresztelt torzszülemény újabb évtizedes haladékokat hozhat az önmagát túlélt szisztémának.

Nos, ennek a téveszmének és téves, természetellenes gyakorlatnak a felszínén nagyon is rokonszenvesen reformernek tűnő, valójában mégiscsak korszerűtlen, s immár kései áldozata a gyomaendrődi kazángyártó kollektíva éppúgy, mint a tüke szabad mozgását ugyancsak látszólag feltartóztató, s ekképp a vállalkozószellemet állítólag derékba törő vállalati igazgató és a felelős sztrájk törvény buktatói közt lavírozó bíróság is. Egy olyan paradox helyzetben, amelyben hitük szerint valamennyien a szocialista tulajdon, az állami, vállalati vagy a jobb hasznosulásáért küzdenek, a népgazdaság, az ország érdekeit védik, képviselik, illetve jogaikkal élnek (amiként azt a szomszédos üzem, a Kner Nyomda dolgozói is gondolják, miután deklarálta az üzem gazdái). Így válik ez az egész természetellenessé.

Hogy valójában kinek van hát igaza, azt már csak azért is nehéz jó lelkiismerettel itt kimondani, mert egyelőre az sem világos, hogy pontosan kié az a vállalati vagyon, aminek a sorsát a tulajdonosnak mondott dolgozói kollektíva egy térben és időben elkülönült csoportja, valamint a tulajdonosi jogokkal és kezelői kötelezettségekkel is felruházott vállalati vezetés ez idő szerint a kormány nélkül nem tudja eldönteni. Mert most már úgy látszik, nincs más hátra a végtelenné vált kötéltűzésben, mint a céget államgazdálkodási felügyelet alá helyezni.

Egyedül csak azt nem illene mindeközben elfeledni, hogy a tőkés üzemekben és leányvállalatainak e kötéltűzés alatt is versenyképes áruk tömegét állítják elő. Nekünk még nagyon sok olyan gyáregységünk van, amelyet valódi piaci viszonyok helyett torz állapotaink szorongatnak, miközben Európa továbbra is távolodik. Ezért azután nem is az a perdöntő, hogy a gyomaendrődi és a hozzá hasonló valamennyi sztrájk jogellenes-e, hanem az, hogy hova jutunk, ha még mindig igyekszünk mindent természetesen látni és láttatni, s így jogi formulákkal körülbástyázni, ami valójában természetellenes.

Tévedés nem essék: nem a sztrájkjogról van szó!

Kovács E. Péter

„Tőled kaptam én e gyönyörű életet”

Látogatás a Mozgásjavító Általános Iskolában és Diákotthonban

— Kisegítő iskolába kerültem, kiűtöttem közülük. Számítottam arra, hogy valamikor elkerülök onnan. Itt mindenki mozgássérült. Régi iskolámban x-lábúnak csúfoltak, nem mehettem velük például a Vidám Parkba, mert hátha kiesek meg leeselek. A szüleim nem figyeltek rám. Most kaptam csak a testvéreimtől levelet. Két testvérem van, ők eddig nem tudták, hogy én létezem. A szüleimet már nem ismerném meg. Hét éve, tízéves koromban láttam őket utoljára. Karácsonykor voltam náluk otthon — mondja Gedővári József.

„Tőled kaptam én e gyönyörű életet. S mint a virágkötő, ki a nyíló virág mellé zöldet is tesz, ajándék-élet mellé még csorduló szeretetet.”

Ahogy a virág szebb egy kis zöld díszszel, úgy szebb az élet is sok-sok szeretettel.”

Gedővári Józsefben ilyen emléket hagyott az édesanyja, vagy ilyen édesanyára vágyik. A vers igazán nem vall értelmi fogyatékosra. Ennek ellenére sok mozgássérülttel előfordul, hogy kisegítő iskolában kezdte vagy ott is végzi a tanulmányait. Őket nem amputálták, nem tolokocsival járnak, idegrendszeri sérültek. Esetleg „furcsák” rángatóznak, torz az arcmimikájuk, nem úgy áll a kezük, a lábuk, mint az egészségeseké. Ezért sokszor értelmi fogyatékosoknak, a keményszájú

Iskolai csendélet.

Számok a papírlapon.

Egy kis gyakorlás.

ERDEI KATALIN FELVÉTELEI

könyvelv szerint „bolondnak” nézik őket. Megfelelő törődés, vizsgálat nélkül így kerülnek egy iskolába az értelmi fogyatékosokkal. Jóska egy irodalmi pályázaton, amelyet nemcsak mozgássérültek részére írtak ki, helyezést ért el. Amikor megtudja, hogy látni szeretné az írásait, olyan igazgató rohan előttem a folyosón, hogy elvágódik. Feláll, és szalad tovább. Kezembe nyomja a munkáit, firkészi az arcomat, lesi a hatást.

Lépcsőjáró gyakorlat

A folyosón a szünetben nagy a jöves-menés. Mankóval, különböző járásalkalmatosságokkal, ám a legtöbben anélkül közlekednek. Sokan, ha mozgássérültekről van szó, automatikusan tolokocsis emberre gondolnak. Ez a háború

után, a gyermekparalízis-járvány után igaz is volt. Manapság azonban az iskolában a mozgássérült fiatalok 80 százaléka az idegrendszer károsodott. Mindennap tornáznak. Az ép testrészeket fejlesztik, a beteget nem hagyják romlani. Gyakorolják a mozgást. Mindenféle típusú lépcső található, például az iskola udvarán. Még egy autóbushoz is „eloroztak” egyet. Ezeket gyakorlatoznak a tanulók. Össze-összenevetnek, biztatják egymást. Egyiküket két nevelő is segíti. A lába remeg, erősen a tanároknak támaszkodik, majdnem sír. A lépcső tetejéről lenéz, aztán enyhén elmosolyodik.

Bécsben több a lehetőség arra, hogy az utcán a mozgássérült könnyebben közlekedhessen — mondja Hegedűs

Andrea. Kocsijukkal le tudnak menni az aluljárókba, sok helyen lesüllyesztett padkák segítik a járdáról le- és feljutást. Talán még az üzletek bejáratánál is kevesebb a lépcső és a küszöb. Andrea azért tudja ezt, mert nemzetközi maratoni futóversenyeken vesz részt.

Andrea éppen tangenterkezelést — vízsugaras masszázst — kap. Jó néhány évvel ezelőtt látogatta meg egyszer az édesanyja. Mielőtt az iskolába került, a nagymamájával élt. A tangenter az uszodában van. Az úszásórán hatalmas színes labdákkal „lasztiznak” a gyerekek. Majd élénk kiáltással, fintorokkal, nevetéssel kísért meccset vívnak. Az úszómester, Paczulák András szintén mozgássérült. A villamos éppen hirtelen elindult, amikor lelépett róla, a lendület aláértotta. Térd fölött rögtön amputálni kellett a jobb lábát. Ezután az akkor alakuló Halasy Olivér sportklubban tíz évig versenyszerűen úszott. Az igazgató nemrég „csábította el” az iskola uszodájába dolgozni.

Nagy a káosz

— Az történt, ami Magyarországon oly gyakori — mondja Nádas Pál, a budapesti Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon igazgatója. — Csináltak egy kiemelt intézményt, a Pető Intézetet; sok pénzt öltek bele. Persze minden szülő oda akarja beírni a gyereket, hiszen leginkább ennek az intézménynek a munkáját propagálják. Több módszerből kellene egy komplex kezelési eljárást létrehozni. És a többi intézménynek is kellene valamivel több pénzt juttatni.

— A szülők által fizetendő kötelező térítési díjat nálunk például nemrég a többszörösére emelték — mondja az igazgató. — Sokan nem fizetik ki. Ilyenkor felszólíthatom a szülőt, hogy fizessen. Ha

nem fizet, le is tiltathatom a fizetéséből. Ezt azonban már nem teszem. Hiszen akkor előfordulhat, hogy kivesszi a gyereket az iskolából, mert az „egészségesek” iskolája lényegesen kevesebbe kerül. Így gyakran máshonnan „lopjuk” el a pénzt. Nem festetünk, nem veszünk szükséges berendezéseket, játékokat.

Magyarországon igen bonyolult probléma a mozgásfogyatékosoké. Nagy a káosz. A Testnevelési Főiskola képez gyógytestnevelőket. Az Orvostudományi Egyetem Főiskolai Kara képez gyógytornászokat. A Gyógytornászok Tanárképző Főiskola képez szomatopedagógusokat. A Pető Intézet pedig konduktorokat. Ezenkívül működnek mozgássérült szövetségek, léteznek mozgássérült sportegyesületek. Ebben a szövevényben a 300 ezer mozgássérült gyerek és felnőtt sorsa intéződik. Különböző érdekcsoportok működnek a szakmában, így a mozgássérültek gyakran kísérletek és csoportok közötti verseny tárgyai lesznek. Működik egy bizottság az iskolánkban, amelyik azt vizsgálja, hogy hol helyezték el a mozgássérülteket. Egyedül ez a bizottság hivatott ezt eldönteni. A mozgásfogyatékosokat viszont a Pető Intézetben kötelező bejelenteni. Ahol szintén működik egy ilyen bizottság. Nekik azonban nincs döntési joguk az elhelyezésben.

— A mi bizottságunkat viszont tavaly óta nem engedik be az ő intézetükbe — folytatja az igazgató. — Ilyen viszonyok között sajnos gyakran elkallódnak a gyerekek. Sokfelé futkos velük a szülő, mire végre valahová el tudja őket helyezni.

Mesejelenetek a falon

Nézem az igazgatót. Lelkesedéssel elegy haraggal beszél. Látszik rajta, hogy imádja a hivatását. Rohangászik velem és fotós kollégámmal osztályról osztályra. Mindent szeretettel megmutat, lendülettel magyaráz. Látjuk a nagy betűs, speciális írógépet, aminek befelé mélyednek a billentyűk. Így a tanuló nem tud melléütni. Ennek a gépnek a magyar változatát is láthatjuk, amit az iskolában eská-báltak össze. Az egyik második osztályban megnézhetjük a speciális íróasztalt, és a nagy, vastag ceruzákat is. És hallgathatjuk a gyerekeket, akik átláthatósággal beszélnek magukról. Edina elmondja, hogy a nagymamájával él. Ő most „háli istennek” jól van, de a sérvét nyáron műteni fogják. Édesapja öngyilkos lett, édesanyja azóta sokat iszik. Nyáron, amikor mútik a nagyit, a nénjéknél lesz, akiknek két hónapos kislányukat sokszor dajkálja.

Beszél még Attila, Kata, Tamás is. Szó van arról, hogy ki milyen gyakran mehet haza, és hogy jó lenne gyakrabban. Van, akinél megvan a „menetrend”, hogy melyik hétfőn találkozik apukájával, melyiken anyukájával, mikor a testvéreivel. Beszélnek arról, hogy a nagyok többször csúfolják a kisebbeket. Nem hagyják aludni őket a hálóban. A hálók többsége húszágyas. Néhány terem falára vakáció végi meglepetésként a nevelők festettek mesejeleneteket, hogy oldják a környezeti egyhangúságát. S úgy tűnik fel, hogy a tanárok ebben az iskolában megpróbálják csökkenteni az esélyegyenlőtlenségeket.

Bellán Erzsébet osztályfőnök hittel beszél minden gyerekéről.

— A kívülállók olykor nem is sejtik, minek örülünk — mondja. — Mi tudjuk, honnan indultak el a gyerekek, és mennyit fejlődtek.

Szeretettel végigné az osztály tagjain, és megállás nélkül beszél róluk. Olyan, mint egy édesanya.

Ma délelőtt tíz órakor a TOT-szállóban nyitják meg az ART '89 eseményeit. Tanácskozás lesz a fogyatékosok társadalmi beilleszkedésének esélyeiről, este pedig fogadást tartanak a mozgássérült alkotók és művész barátai tiszteletére. A védnök: dr. Csehák Judit. Az eseménysorozat több helyszínen zajlik.

Bóta Gábor

Régi tetők felújítására, új lapos tetők csapadékvíz elleni szigetelésre használja

a Bitulax® tetőszigetelő rendszert!

Szaktanácsadás:

a Kemikál marketing- és értékesítési osztályán, cím: Budapest VII., Kazinczy u. 11. 1075, telefon: 428-969.

Vevőszolgálat: 221-066.